

Posudek vedoucího diplomové práce

Téma práce: Etický pohled na vybrané aspekty domácího násilí v kontextu vztahu muže a ženy

Autorka práce: Bc. Jana Tittelová

Obor studia: Etika v sociální práci

Téma práce spadá do oboru, který autorka studuje. Volba tématu byla určena studentskou praxí, kterou autorka vykonávala v oblasti prevence domácího násilí a pomoci obětem domácího násilí. Práce tedy v tomto smyslu představuje teoretické doplnění a vyústění autorčiny předchozí praxe. Autorka vědomě zvolila teoretický přístup k danému tématu. Možná si však teprve v průběhu začala uvědomovat jeho úskalí a časovou náročnost zpracování. Během vzniku práce konzultovala vzniklé metodické a obsahové nejasnosti. Celkový autorčin přístup k práci bych označil jako zodpovědný.

Z formálního hlediska neshledávám u práce žádné závažné nedostatky, autorka prokázala podle mého názoru v tomto ohledu základní požadované schopnosti. Pracovala se standardními odbornými zdroji informací z oblasti práva, sociální práce, psychologie, etiky a částečně i teologie. Vedle českých zdrojů zapojila i anglické. Počet a rozsah zdrojů považuji za dostatečný. Ne vždy se však podařilo autorce správně rozlišit mezi primárními a sekundárními zdroji, což je podle mého názoru patrné hlavně ve 4. kapitole (kde lze oprávněně poukázat na často nezdůvodněné čerpání ze sekundárních zdrojů, a naopak, na opomíjení primárních zdrojů u té které etické teorie, jež má sloužit jako základ etického hodnocení).

Z jazykového, stylistického a gramatického hlediska neobsahuje práce větší počet závažnějších nedostatků, místy se však vyskytují neobratné formulace, chyby skloňování a překlepy. Škoda, že i v závěru, kde je to nápadné.

Co do prokázání schopností pracovat s odbornou terminologií se sice vyskytují také nedostatky (opět především ve 4. kapitole), avšak zároveň je z textu zřejmá snaha používat a rozlišovat odborné termíny, které jsou relevantní s ohledem na zpracovávané téma (což se projevuje úspěšně např. v 1. kapitole, již méně úspěšně ve 4. kapitole).

Celkově má práce dobrou myšlenku, poměrně kvalitně zpracovanou úvodní deskriptivní část (hledisko právní a sociální), avšak už ne tak zdařile normativní část (hledisko etické). Jako školitel tuto disproporci jasně vidím, a znám hlavní příčinu: časová tíseň při dokončování práce.

K obsahu práce:

- Cíl práce byl podle mého úsudku naplněn. Autorce se podařilo vybrat, popsat a analyzovat dva aspekty domácího násilí páchaného mužem na ženě a srovnat je s morálním ideálem jednak civilního, jednak církevního (katolického) manželství, a také tyto aspekty stručně eticky vyhodnotit s pomocí vybraných etických teorií. Jedná se o dva morálně relevantní aspekty domácího násilí, tj. aspekty ohrožující vnější a vnitřní svobodu oběti domácího násilí. K těmto aspektům autorka vztáhla konkrétní typy domácího násilí – fyzické, sexuální, sociální a ekonomické násilí ohrožuje vnější svobodu, psychické a emocionální násilí ohrožuje vnitřní svobodu oběti domácího násilí.
- Mám za to, že výběr etických teorií, které sloužily jako normativní základ hodnocení, mohl být proveden vhodněji, jejich počet mohl být nižší, a výběr mohl být zdůvodněn s ohledem na dané téma. Kromě toho mohla autorka také více vysvětlit, proč se rozhodla vyhodnocovat s pomocí etických teorií stylem: „co teorie – to odlišný model“.

- Autorka se nejen pokusila vypracovat oba ideály (civilní a katolický), ale pokusila se je i částečně srovnat. Avšak srovnání končí konstatováním, že „jsou si oba morální ideály manželství natolik podobné“, a tak „[se] v další části práce (...) často bude hovořit [o nich] jako o jednom morálním ideálu manželství“ (s. 53). To považuji za trochu matoucí. Možná stálo za to, poukázat zřetelněji na jejich podstatné rozdíly. A ty pak používat jako normativní základ hodnocení. Kromě toho může kritický oponent namítat, že morální ideál civilního manželství neexistuje (přesněji: žádný jednotný a všemi přijímaný ideál). Souvisí to s otázkou, zda existuje např. v rámci jednoho národa či země jeden všeobecně akceptovaný étos. V tomto smyslu mohla autorka v závěru poukázat i na meze tohoto způsobu hodnocení, resp. na metaeticky významný poznatek, že rovina mravnosti (proměnlivých (žitých)mravních norem) není jedinou rovinou zkoumání, ale že existuje i rovina morality (praktického úsudku svědomí).
- Kritický oponent by mohl nakonec namítnout, že již od úvodu práce bylo možné očekávat výsledný závěr: (jakékoli) aspekty domácího násilí nejsou slučitelné s žádným ideálem – a zároveň: bylo by podivné, pokud by nějaká etická teorie či princip domácí násilí dovolovaly. Proč tedy tímto způsobem eticky hodnotit? Taková otázka je skutečně důvodná. Na druhou stranu autorka uvádí dvě etické teorie – etiku upřímnosti a egoistickou etiku –, „které se k porušování vnější a vnitřní svobody stavějí jinak“, a „které by mohly přijmout skutečnost, že žena je obětí (...) domácího násilí.“ (s. 68, 72). Závěr s ohledem na tyto dvě etické teorie tedy vyznívá opačně, než u ostatních etických teorií. Zdůvodnění opačného vyhodnocení by si ovšem zasloužovalo také větší etické pozornosti. Kritický oponent by se totiž mohl ptát, proč byly zařazeny zrovna tyto dvě etické teorie, a proč byly využity k hodnocení zrovna tímto způsobem.
- Podnět k diskuzi: autorka v závěru práce píše, že „[s]voboda [je] jedn[o] z lidských práv člověka [a] velkou měrou [se] účastní na jeho životě.“ (s. 71). Lze však svobodu (ve smyslu vnitřní svobody rozhodování a vnější svobody jednání) považovat za jedno z lidských práv? A jakého druhu by takové právo mělo být? Přirozené (tj. předpozitivní) anebo pozitivní? Není svoboda v uvedeném smyslu naopak základním východiskem (při zdůvodňování) všech práv?

Za silnou stránku práce považuji především 1. kapitolu, za slabou především 4. kapitolu. Hlavní příčinu jsem již uvedl.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit jako velmi dobrou až dobrou. Konečné hodnocení bude záviset také na tom, jak bude autorka při obhajobě argumentovat s ohledem na tento posudek a na posudek oponenta.

PhDr. Vojtěch Šimek

11. 5. 2015